

e-mail: asorochenko1987@gmail.com

Данные об авторе

Сороченко Антон Валериевич,

к.ю.н., доцент кафедры публичного управления и публичной службы Национальной академии государственного управления при Президенте Украины

e-mail: asorochenko1987@gmail.com

Data about the author

Anton Sorochenko,

Candidate of Science of Law (Corporate Law), the senior lecturer of Public Management and Public Service Department, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

e-mail: asorochenko1987@gmail.com

УДК: 339.972

DOI: 10.5281/zenodo.1483537
КОЛТУНОВИЧ О.С.

Інституційні аспекти зміни вектору регіональної економічної інтеграції України як механізму інноваційно–технологічної модернізації національної економіки та переходу до нового технологічного укладу

Розглянуто економічні і соціальні наслідки в результаті європейського вибору вектору економічної інтеграції України та дезинтеграції з країнами СНД. Визначено перспективні напрями нарощення експортного потенціалу країни та підвищення рівня конкурентоспроможності на зовнішніх ринках. За результатами проведеного аналізу визначено стратегічні пріоритети щодо відновлення колишнього зовнішньоекономічного потенціалу України та виходу на рівень докризового економічного розвитку 2013 року та переходу до нового технологічного укладу. На основі впровадження передового міжнародного досвіду, а також повернення до економічної політики 2002–2004 років запропоновані напрями інституційного забезпечення модернізації та інноваційного розвитку економіки. Запропоновано механізми щодо інноваційно–технологічної модернізації окремих секторів національної економіки в умовах четвертої промислової революції (індустрії 4.0).

Ключові слова: інноваційно–технологічна модернізація, регіональна економічна інтеграція, інституційне забезпечення.

КОЛТУНОВИЧ А.С.

Институциональные аспекты изменения вектора региональной экономической интеграции Украины как механизма инновационно–технологической модернизации национальной экономики и перехода к новому технологическому укладу

Рассмотрены экономические и социальные последствия в результате европейского выбора вектора экономической интеграции Украины и дезинтеграции со странами СНГ. Определены перспективные направления наращивания экспортного потенциала страны и повышения уровня конкурентоспособности на внешних рынках. По результатам проведенного анализа определены стратегические приоритеты по восстановлению бывшего внешнеэкономического потенциала Украины и выхода на уровень докризисного экономического развития 2013 года и перехода к новому технологическому укладу. На основе внедрения передового международного опыта, а также возврата к экономической политике 2002–2004 годов предложены направления институционального обеспечения модернизации и инновационного развития экономики. Предложены механизмы по инновационно–технологической модернизации отдельных секторов национальной экономики в условиях четвертой промышленной революции (индустрии 4.0).

Ключевые слова: инновационно–технологическая модернизация, региональная экономическая интеграция, институциональное обеспечение.

Institutional aspects of changing the vector of regional economic integration of Ukraine as a mechanism of innovation and technological modernization of the national economy and the transition to a new technological structure

The economic and social consequences of the European choice of the vector of economic integration of Ukraine and disintegration with the CIS countries are considered. The perspective directions of increasing the export potential of the country and increasing the competitiveness of foreign markets are determined. The results of the analysis identified strategic priorities for restoring Ukraine's former foreign economic potential and reaching the pre-crisis economic development level of 2013 and the transition to a new technological structure. Based on the introduction of advanced international experience, as well as the return to economic policy of 2002–2004, the directions of institutional support for modernization and innovation development of the economy are proposed. The mechanisms for innovation and technological modernization of certain sectors of the national economy in the conditions of the fourth industrial revolution (industry 4.0) are proposed.

Key words: *innovation and technological modernization, regional economic integration, institutional support.*

Постановка проблеми. Упродовж 2014–2018 років економіка України понесла колосальні втрати. Зміна вектору економічної інтеграції України у 2013–2014 роках призвела до стрімкого скорочення обсягів експорту товарів та послуг, зменшення обсягів промислового виробництва, падіння валового внутрішнього продукту (ВВП) країни. Слідом за економічною Україну накрила і масштабна соціальна криза. За даними ООН, в Україні у 2017 році понад 60% населення країни проживали за межею бідності. При цьому, від 5 до 8 млн громадян стали трудовими мігрантами [1, с. 19].

Результатом економічної кризи в Україні на сьогодні й надалі залишається провальна зовнішньоекономічна політика. Саме після неправильного вибору вектору економічної інтеграції Україна втратила традиційні ринки збуту в рамках СНГ, при цьому, погіршивши умови торгівлі з країнами ЄС. Так, у 2013 році перед Україною стояв вибір вектору економічної інтеграції країни. Саме вибір вектору економічної інтеграції, оскільки приєднання України до зони вільної торгівлі з ЄС унеможливило участь в іншому регіональному економічному об'єднанні – Митному союзі і Єдиному економічному просторі ЄвразЕС і навпаки. До речі, зазначу, що тодішні заяви Брюсселю про несумісність участі України в МС або ЗВТ з ЄС були спрямовані не на формування спільного ринку товарів, а на неможливість участі України як раз таки у Митному союзі з Росією, Білоруссю і Казахстаном.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Впродовж останніх 8 років в рамках дослідження питань найбільш оптимального варіанту вибору вектору економічної інтеграції України опубліковано значну кількість науково-експертних праць. Підготовлено десятки комплексних міжнародних досліджень за даною проблематикою. Серед вітчизняних та зарубіжних вчених економіко-інтеграційні питання щодо України у повній мірі висвітлені у наукових працях В.М. Гейця та С.Ю. Глазьева [4, 7]. Серед міжнародних інституцій варто виділити ряд досліджень Центру інтеграційних досліджень Євразійського банку розвитку [3]. Однак, в умовах європейської економічної інтеграції залишились поза увагою напрями нарощення торгово-економічного потенціалу в рамках ЗСТ з ЄС та пріоритетні напрями експансії на більше перспективний євразійський ринок.

Мета статті – розробка стратегічних напрямів інноваційно-технологічної модернізації національної економіки в умовах поглиблення регіональних інтеграційних процесів, з метою підвищення національної конкурентоспроможності в пріоритетних секторах промисловості та переходу до нового технологічного укладу.

Виклад основного матеріалу. Підписавши у 2014 році Угоду про асоціацію та зону вільної торгівлі на несиметричних умовах, дискримінаційних по відношенню до вітчизняним товаровиробників, Україна фактично закрила для себе євразій-

ІННОВАЦІЙНО–ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

ський ринок, оскільки навіть 10% мита робили вітчизняну продукцію неконкурентоспроможною на зовнішніх ринках. І навпаки, апроксимація європейських технічних регламентів і стандартів у вітчизняну практику, як і конвергенція українського і європейського законодавства, вимагала серйозних фінансових вливань, яких в Україні, очевидно, на той час і бути не могло. Як показала подальша історія, наслідки ж необдуманого і неправильно го вибору європейського вектору економічної інтеграції привели до ряду негативних економічних і соціальних наслідків, фактично спровокувавши масштабну економічну кризу в країні [6].

Без сумніву, задекларований офіційним Києвом курс на євроінтеграцію (імплементация Директив в рамках Угоди про асоціацію з ЄС) далекий від реалізації реальних економічних трансформацій безпосередньо в Україні. Натомість, реалізація 144 реформ, імплементация 400 технічних регламентів ЄС, а також часткове виконання меморандумів МВФ не сприяли підвищенню конкурентоспроможності та макрофінансовій стійкості країни, зокрема на зовнішній арені.

В результаті, в країні й далі продовжують розкручувати стагфляційну спіраль. В усіх міжнародних рейтингах конкурентоспроможності Україна знаходиться на останніх позиціях, що в черговий раз резюмує провал економічного курсу та зовнішньоекономічного курсу країни зокрема. Україна й надалі продовжує втрачати, адже упродовж 4 останніх років національна економіка та вітчизняні товаровиробники знаходяться у дискримінаційних умовах торгівлі перед нашими зовнішніми партнерами.

Для прикладу, загальний обсяг експорту товарів України за підсумками 2017 року скоротився в 1,5 рази, що на \$20,0 млрд нижче рівня 2013–го. Втрата високотехнологічного експорту позначилася на суміжних секторах промисловості України, а країна за цей період занурилася в деіндустріалізацію. Тільки в 2014 році рівень вітчизняного промислового виробництва скоротився на 10,1%, в 2015–му – на 13,0% [2]. У свою чергу скорочення обсягів надходжень валютної виручки від експорту призвело до обвалу фінансово–банківської системи, результатом якого є розкручена девальваційно–інфляційна спіраль.

Повертаючись до питання інституційної пам'яті варто зазначити, що у 2012–2013 роках в Україні неодноразово пропагувались міфи щодо диверсифікації та заміщення євразійських ринків збуту за рахунок європейських. Прогнозувалось, що Україна зможе за рахунок більш ємного і платоспроможного споживчого ринку з легкістю замістити втрату ринків на той час країн Митного союзу і Єдиного економічного простору ЄврАзЕС. Приводились дані щодо 500 млн населення ЄС і високого рівня реальних доходів жителів країн Західної Європи. Втім, як показала історія останніх 4 років, Україна не те що не диверсифікувала євразійський експорт, але й за підсумками 2017 року навіть не вийшла на докризові обсяги експорту 2011–го: \$17,5 млрд проти \$17,9 млрд [2].

Більше того, за нашими розрахунками загальні прямі втрати України в експорті товарів на європейський споживчий ринок за 4 роки склали \$5,8 млрд. У порівнянні з 2011 роком втрати складають \$12,7 млрд. І це в умовах так зва-

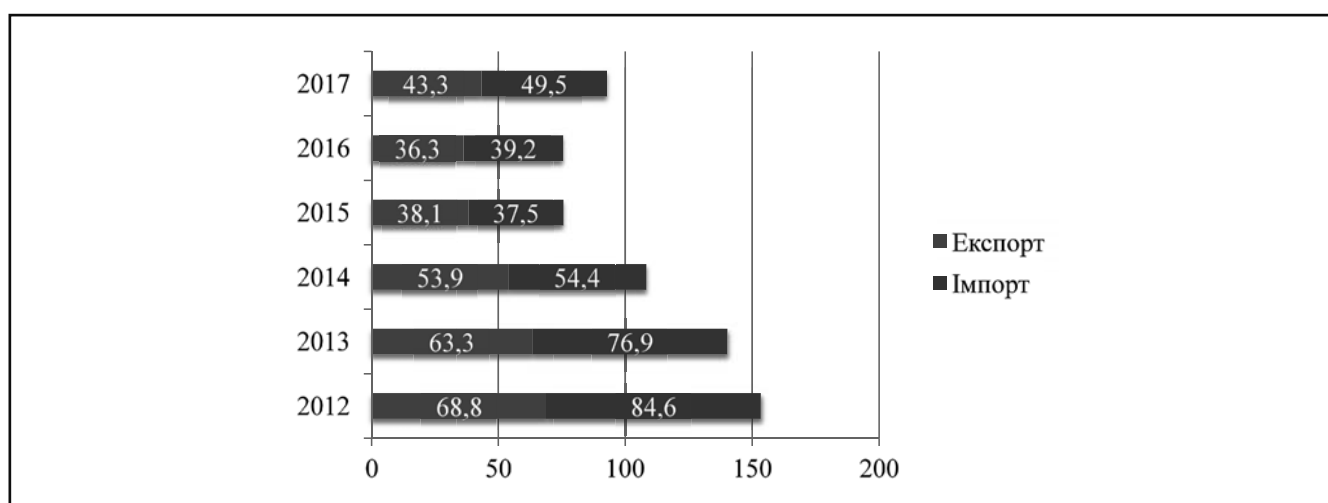

Рисунок 1. Динаміка експорту/імпорту товарів України у 2012–2017 рр. (\$ млрд)

Джерело: розроблено автором за даними Державної служби статистики України

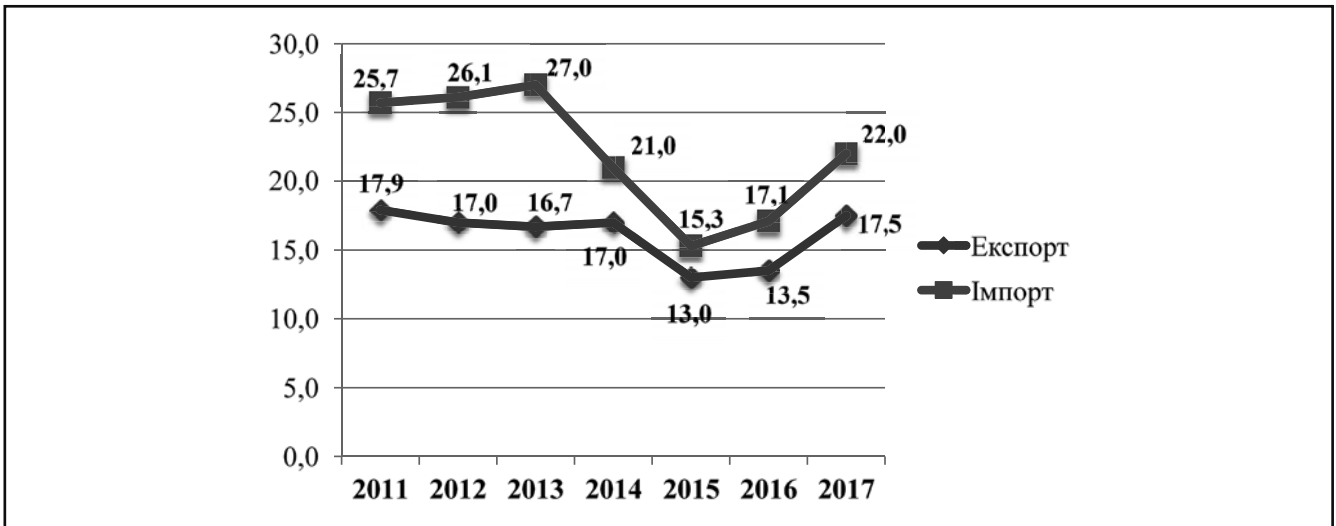

Рисунок 2. Динаміка двостороннього товарообігу України та Європейського Союзу у 2011–2017 рр. (\$ млрд)

Джерело: розроблено автором за даними Державної служби статистики України

ної вільної торгівлі. Для прикладу, експорт товарів України у порівнянні з 2013 роком виріс за підсумками 2014-го на \$0,3 млрд і за підсумками 2017-го – на \$0,8 млрд. При цьому експорт українських товарів куди більш істотно скоротився (у порівнянні з 2013-м) за підсумками 2015 року – на \$3,7 млрд, а також за підсумками 2016-го – на \$3,2 млрд. До того ж, зростання обсягів експорту на європейський ринок впродовж останніх років (2017–2018) зумовлено збільшенням сировинного попиту на європейському ринку [2]. Незважаючи на дію ЗВТ з ЄС і поліпшення умов торгівлі, також продовжує зберігатися негативна динаміка сальдо торгового балансу України і ЄС: –\$4,0 млрд (у 2014 р.),

–\$2,3 млрд (у 2015 р.), –\$3,6 млрд (у 2016 р.), –\$4,5 млрд (у 2017 р.) [2].

А от збиток і наслідок розриву коопераційних зав'язків з країнами ЄАЕС у високотехнологічних галузях промисловості (машинобудування, суднобудування, авіабудування, ракетно-космічної галузі та ін.), зокрема з Росією, більш ніж значущий. Наприклад, всього за 4 роки прями експортні втрати в торгівлі з Росією склали \$38,0 млрд, а за підсумками 2017 року порівняно з 2013-м обсяг експорту товарів Україна в РФ скоротився в 3,9 рази. У цілому експорт товарів України в країни СНД скоротився з \$23,9 млрд (у 2013 р.) до \$5,6 млрд (у 2017 р.) [2]. Експорт товарів України до країн БРІКС та СНГ скоротився з

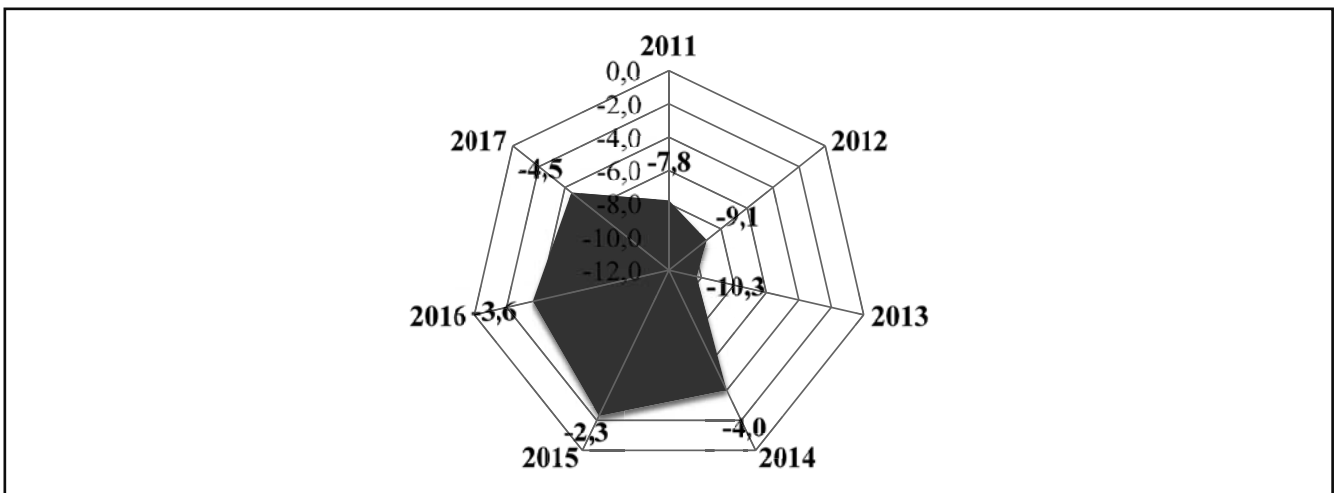

Рисунок 3. Сальдо зовнішньої торгівлі України та Європейського Союзу у 2011–2017 рр. (\$ млрд)

Джерело: розраховано автором за даними Державної служби статистики України

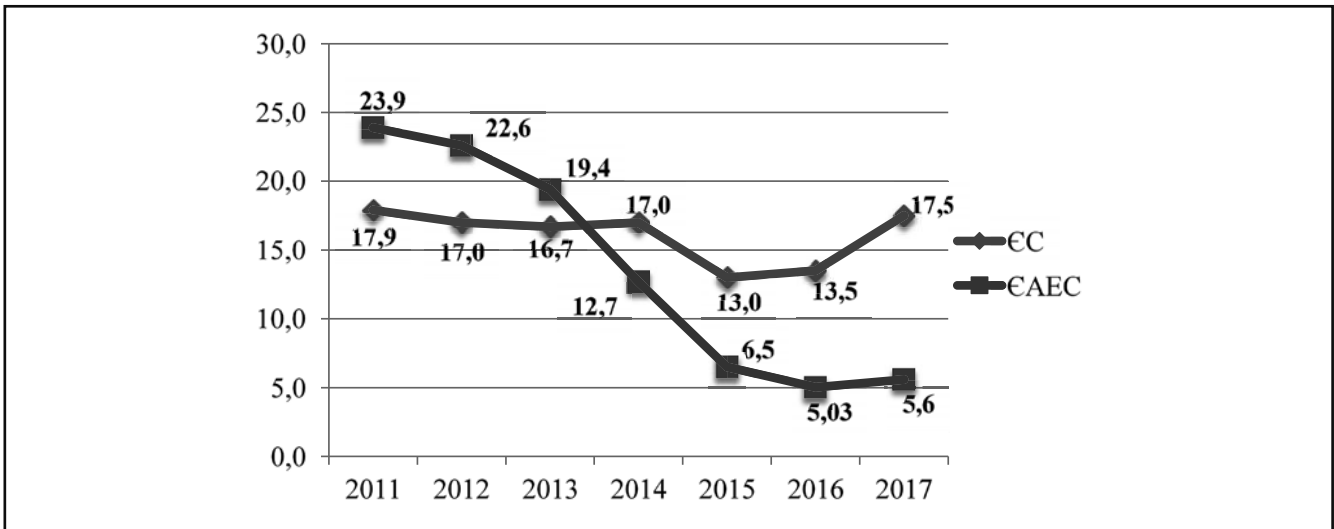

Рисунок 4. Динаміка експорту товарів України в країни ЄС та ЄАЕС у 2011–2017 рр. (\$ млрд)

Джерело: розраховано автором за даними Державної служби статистики України

\$24,8 млрд та \$26,1 млрд (у 2013 р.) до \$8,3 млрд та \$6,9 млрд (у 2017 р.) відповідно [2].

Варто відзначити, що інституційний базис деградації експорту і національної економіки в цілому був закладений ще в далекому 2012 році, коли представники України, не дивлячись, парафували текст Угоди про асоціацію. В результаті, Україна отримала, нерівні умови торгівлі з країнами ЄС, отримавши додаткові перешкоди.

Тут варто виокремити невідповідність української продукції технічним регламентам та стандартам ЄС, а також вимогам ветеринарного, санітарного і фітосанітарного контролю, мізерні ЗБ квот на безмитний експорт сільськогосподарської сировини та ін. В результаті, створення поглибленої і всеосяжної зони вільної торгівлі з ЄС на фоні дезінтеграції з ЄАЕС сприяли перетво-

ренню України на сировинний придаток [6]. Аналіз товарної структури це підтверджує.

Проведений аналіз показує, що в результаті вибору європейського вектору економічної інтеграції України, в товарній структурі експорту відбулися системні деструктивні процеси. Для прикладу, чергова «перемога» 2017 року в торгівлі з ЄС була сформована за рахунок збільшення обсягу експорту зернових, соняшникової олії, насіння олійних культур, шоколаду, меду, ялинкових прикрас та ін. Решта продукції, з огляду на мізерні квоти, котрі вичерпуються ще в перші тижні поточного року, залишаються поза європейським споживчим ринком. Влада декларує, що АПК в останні роки став локомотивом національної економіки, питома вага якого в товарній структурі експорту займає понад 41,0%. Однак, збіль-

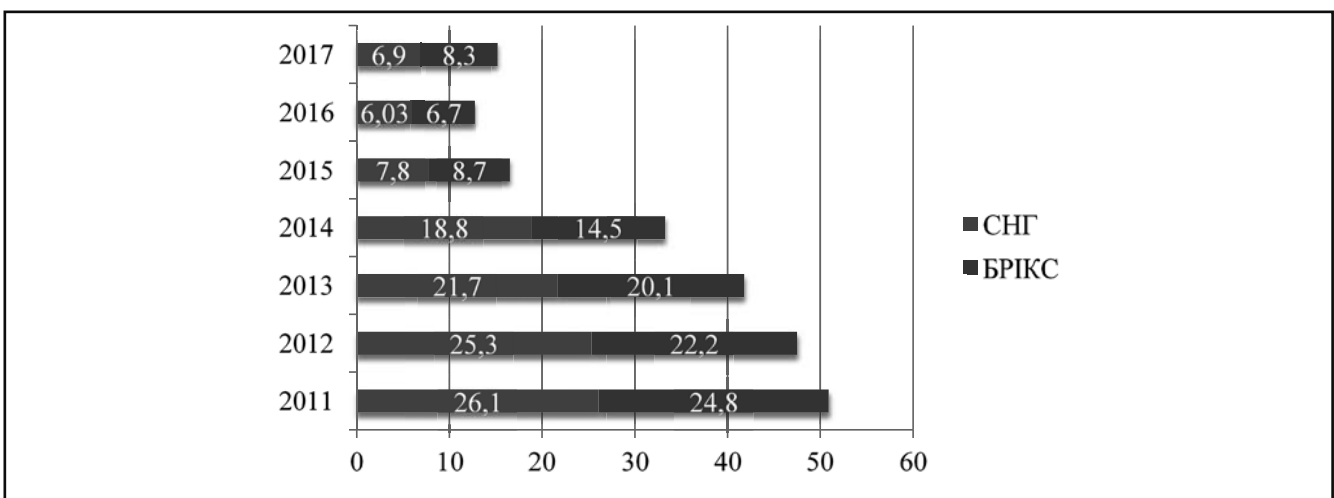

Рисунок 5. Динаміка експорту товарів України в країни СНГ та БРІКС у 2011–2017 рр. (\$ млрд)

Джерело: розраховано автором за даними Державної служби статистики України

Таблиця 1. Товарна структура експорту України у 2012 – 2017 рр. (\$ млрд, %)

Експорт товарів	2012		2013		2014		2015		2016		2017	
	\$ млрд	%	\$ млрд	%	\$ млрд	%	\$ млрд	%	\$ млрд	%	\$ млрд	%
Всього	68,8	100	63,3	100	53,9	100	38,1	100	36,3	100	43,3	100
АПК	17,8	26,0	17	26,8	16,6	30,9	14,5	38,3	15,2	42,0	17,7	41,0
Металургія	18,8	27,5	17,5	27,8	15,2	28,3	9,4	24,8	8,3	22,9	10,1	23,4
Машино-будування	12,9	18,9	10,2	16,3	7	13,2	4,5	12,1	3,6	10,0	4,3	9,9
Хімічна пр.	5,05	7,4	4,3	6,8	3,5	5,7	2,1	5,6	1,5	4,3	1,6	3,8

Джерело: розраховано автором за даними Державної служби статистики України

шення питомої ваги обумовлене більш стрімким падінням обсягів експорту, зокрема у машинобудуванні. Натомість, ЗВТ з ЄС фактично залишила без змін обсяги експорту аграрної продукції у грошовому вираженні на рівні 2012 року.

За підсумками I кварталу 2018 року Україна продовжує демонструвати позитивну динаміку в торгівлі з ЄС. При цьому станом на 17 квітня 2018 року наша країна вже повністю вичерпала 6 квот із 36 на безмитний експорт сільгосппродукції до країн Євросоюзу. До середини квітня українські виробники повністю закрили квоти на мед, солод, пшеничну клейковину, опрацьовані томати, виноградний і яблучний соки, і навіть кукурудзу і пшеницю [2].

Не працює ЗВТ з ЄС ще й тому, що нові можливості не передбачено також в рамках виділених додаткових дозволів на перевезення вантажу автомобільним транспортом. Питома вага кількості додаткових виданих Україні дозволів з боку окремих країн ЄС жодним чином не корелює з реальними можливостями експорту та транзиту національ-

ної економіки. В результаті транспортні коридори у сусідні країни-члени ЄС, а також в треті країни просто залишаються закритими для України [6].

Як показала вже новітня історія, ніякі експортні стратегії, експортно-кредитні агентства, нові зони вільної торгівлі з Канадою, та перспективи ЗВТ з Ізраїлем чи Туреччиною, так і не диверсифікували експорт українських товарів з євразійських ринків. Багатомільярдні експортні втрати визнала і нинішня влада, як і свою неспроможність у питанні заміщення євразійського ринку європейським.

Навіть проведений поверхневий макроекономічний огляд має вкрай невтішний вигляд: ВВП України в 2014–2017 роках скоротився на 12%. При цьому в доларовому еквіваленті за 4 роки ВВП обвалився більш ніж у півтора рази. Грошово-кредитна політика національного регулятора привела до того, що в порівнянні з початком 2014 року державний борг України за результатами 2017 року зріс у більш ніж 3,5 рази, гривня обвалилася більш ніж в 3,3 рази, а за рівнем інфляції в світовому антирейтингу наша країна по-

Рисунок 6. Товарна структура експорту аграрної продукції України у 2012 – 2017 рр. (\$ млрд, %)

Джерело: розроблено автором за даними Державної служби статистики України

ІННОВАЦІЙНО–ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

ступається лише Венесуелі. У країні, починаючи з 2012 року і по сьогоднішній день, йде деіндустріалізація, соціальним наслідком якої є рекордне зростання безробіття [5].

На сьогоднішній день Україна знаходиться в так званій «стагфляційній пастці» – поєднанні високої інфляції і падіння виробництва. При цьому, аналіз динаміки останніх років свідчить про те, що стагфляційна спіраль розкручується все сильніше.

За підсумками 2017 року номінальний ВВП України склав 2 982,9 млрд грн, а ВВП в розрахунку на одну людину – 70 210 грн. Виходячи з середньорічного курсу НБУ 26,6 грн/\$, ВВП України за підсумками 2017 року склав \$112,1 млрд, що в 1,64 рази нижче відповідного показника 2013 року. Зауважимо, ВВП України у порівнянні з

2013–м скоротився зі \$183,4 млрд (у 2013 р.) до \$112,1 млрд (у 2017 р.). Величина валового внутрішнього продукту, розрахованого за паритетом купівельної спроможності (ВВП за ПКС) на душу населення, скоротилася з \$4 075 (у 2013 р.) до \$1 562 (у 2017 р.). Виходячи навіть із офіційних статистичних даних, всього за період 2014–2017 рр. ВВП України скоротився на –11,6%, зокрема: на –6,6% (у 2014 р.), –9,8 (у 2015 р.), +2,4 (у 2016 р.), +2,5% (2017 р.) [2]. Підписання Україною Угоди про асоціацію та зону вільної торгівлі з ЄС хоч і відкрило перед нашою державою значні перспективи, але одночасно спорудило й ряд проблем, які вимагають негайного вирішення.

Незважаючи на той факт, що ринок ЄС більш ємний в порівнянні з ринками країн СНГ, в ЄС надзви-

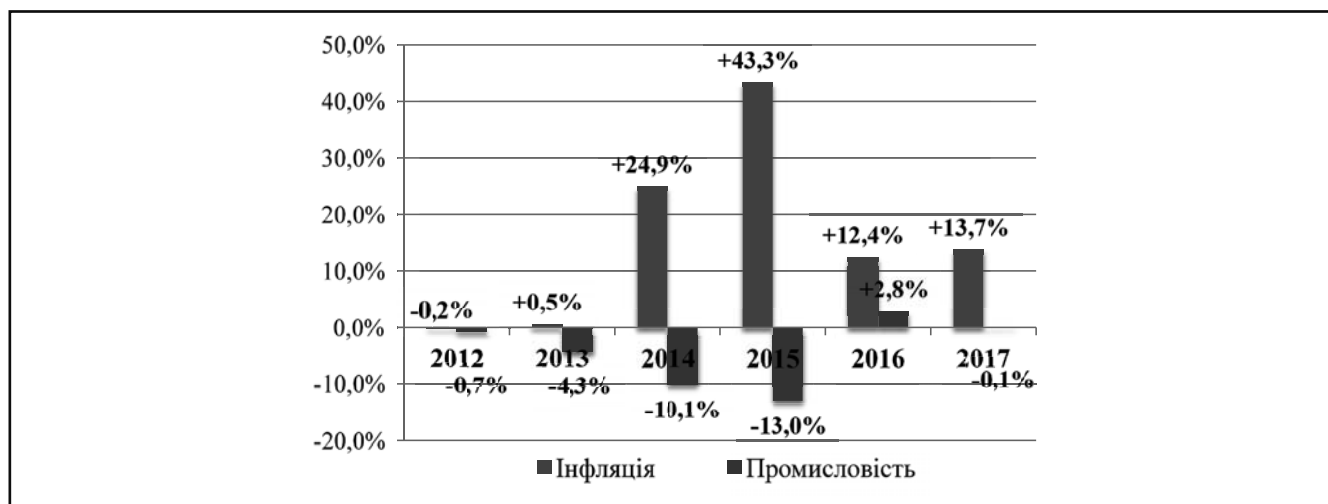

Рисунок 7. Динаміка зміни індексу інфляції та індексу промислового виробництва в Україні у 2012–2017 рр. (%)

Джерело: розроблено автором за даними Державної служби статистики України

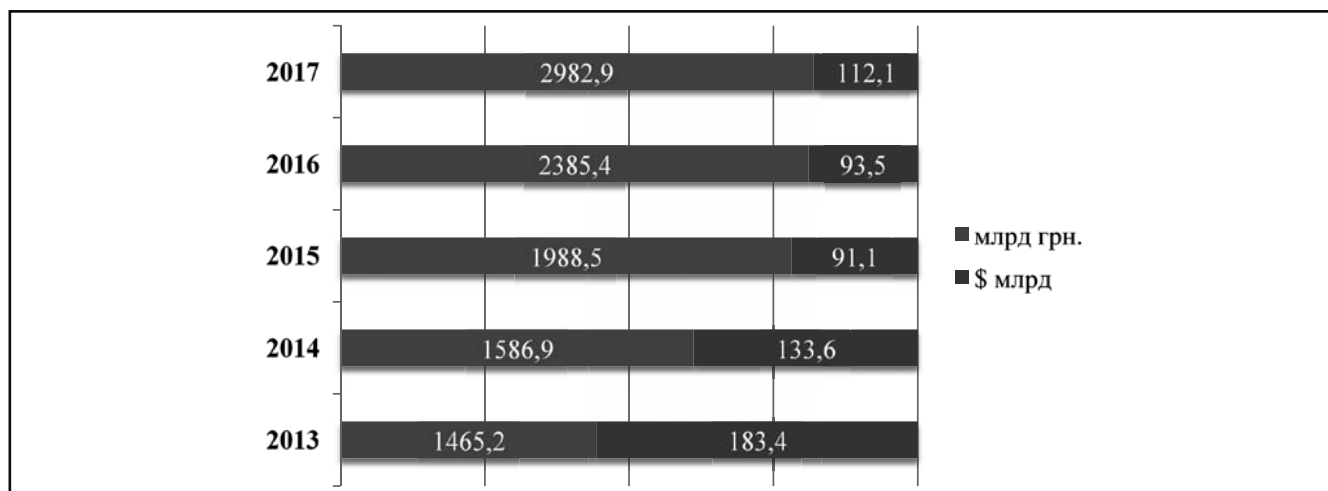

Рисунок 8. Динаміка обсягу валового внутрішнього продукту України (ВВП) у 2013–2017 рр. (млрд грн., \$ млрд)

Джерело: розраховано автором за даними Державної служби статистики України

чайно загострена конкуренція, діє чітка система квотування, що при нинішньому рівні невідповідності вітчизняної продукції технічним регламентам і стандартам Євросоюзу навряд чи дозволить українським виробникам в короткостроковій і середньостроковій перспективах зайняти гідне місце. Отже, країні необхідно денонсувати економічну частину СА в частині ЗВТ з ЄС як таку, що не відповідає економічним інтересам держави. Важливо переглянути і умови участі України у СОТ.

Безсумнівно, порівнювати економіку України з економікою Єврозони – все одно, що порівнювати французькі будинки високої моди «Christian Dior» або «Yves Saint Laurent» з українськими периферійними модельєрами–швачками. І ця невтішна тенденція існує як в машинобудуванні, так і в сфері обслуговування. При цьому офіційний Київ замість реальної модернізації країни виштовхує Україну на дно глобальних торгово–економічних процесів, що ще більше посилює деіндустріалізацію і соціально–економічну кризу в країні.

Що стосується внутрішньо–економічної підтримки бізнесу, то тут нашим товаровиробникам ще складніше конкурувати з налагодженими інструментами і механізмами фінансової підтримки в ЄС. Причин тому кілька. По–перше, податкове навантаження. Після чергових змін до Податкового кодексу України, оподаткування суб'єктів господарської діяльності в нашій країні вище, ніж в сусідніх країнах Євросоюзу. Якщо в країнах ЄС існують галузеві дотаційні програми, прямі дотації з цільових фондів ЄС, бюджетні асигнування від Єврокомісії, то в Україні експортери змушені закладати в собівартість продукції нові тарифи на електроенергію і газ, враховувати додаткові транспортні витрати.

По–друге, доступ до фінансів. Україна – єдина країна в Європі, де система кредитування перебуває на такому відсталому рівні. Якщо в Україні облікова ставка НБУ становить 17%, а надання кредитів бізнесу стартує від 20–40% і вище, то в ЄС існує безліч механізмів, які дають можливість європейським виробникам користуватися безкоштовними і довгостроковими фінансовими ресурсами. Ставки за кредитами в переважній більшості країн ЄС не перевищують кількох відсотків. Більш того, в ЄС існує безліч фондів і програм, які компенсують відсотки за залученими позиками, або ж компенсують половину взятого кредиту.

По–третє, технічна відсталість. Відсутність процесів модернізації та інноваційного розвитку при–

звели до того, що Україна стала значною мірою відставати в технологічному плані від своїх міжнародних конкурентів. Відсутність інновацій призводить до морального та фізичного зносу основних фондів, а також до енергозатратності виробництва. Все це призводить до того, що вироблена в Україні продукція не відповідає технічним регламентам і стандартам ЄС, а також вимогам ветеринарного, санітарного та фітосанітарного контролю.

В результаті нерівних умов ведення бізнесу українські товаровиробники програють в боротьбі за конкурентоспроможність з європейськими виробниками і змушені закривати мізерні квоти експортом сировинної спрямованості. В даній ситуації керівництву України потрібно в першу чергу створити механізми модернізації та інноваційного розвитку економіки України. В країні потрібно запровадити механізми та інструменти вільних економічних зон, територій з особливим режимом інвестиційної та інноваційної діяльності. Також необхідно створити загальнонаціональні спеціалізовані фонди з підтримки інновацій. Тільки в цих умовах Україна отримає нові імпульси по відновленню економіки, а також механізми сталого розвитку на довгострокову перспективу.

З метою залучення серйозних фінансових ресурсів для модернізації, Україні пропонують так званій «План Маршалла». Однак країну неухильно ведуть за іншим історичним сценарієм – «Планом Моргентау», роблячи з України аграрно–сировинну платформу для обслуговування високорозвинених світових економік. Псевдо–український протекціонізм вже призвів до краху промисловості, а умови СОТ і зон вільної торгівлі, до яких регулярно приєднується Україна, лише поглиблюють і без того вкрай важку ситуацію.

Висновки

Відновлення колишнього зовнішньоекономічного потенціалу України і вихід на рівень розвитку 2013 року вимагає структурних економічних трансформацій, які передбачають впровадження передового міжнародного досвіду, а також повернення до економічної політики 2002–2004 років, зокрема:

По–перше, необхідно переглянути умови торгівлі в рамках зони вільної торгівлі з Євросоюзом, а також Світової організації торгівлі (СОТ). У разі відмови – денонсувати ці угоди і вийти з вищевказаних економічних об'єднань. Це особливо актуально на–

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

передодні можливого приєднання України до Митного союзу Європейського Союзу (Україні у 2014 році доцільно було приєднатись хоча б до Митного союзу з ЄС, адже це сприяло б вільному переміщенню товарів, капіталу та робочої сили).

По-друге, необхідно диверсифікувати вектор зовнішньоекономічної діяльності на ринки країн ЄАЕС, СНД, БРІКС, ШОС, АТЕС, АСЕАН та ін. регіональні економічні об'єднання. Відновлення зруйнованих коопераційних зв'язків дозволить активізувати інноваційну діяльність в Україні, а також нарощувати рівень конкурентоспроможності і освоювати нові ринки збуту продукції. Країні життєво важливо повернутися до політики багатовекторності, добросусідства і нейтралітету заради позитивного соціально-економічного розвитку. Багатовекторність у зовнішньоекономічних відносинах дозволить Україні відновити зруйновані коопераційні зв'язки з країнами ЄАЕС і/або СНД і нарощувати потенціал торгово-економічного співробітництва з іншими державами і регіональними економічними об'єднаннями ШОС, БРІКС, АТЕС, АСЕАН та ін.

Економічна інтеграція України – це не просто всеосяжний вектор руху країни, а комплекс заходів, домашнє завдання, яке необхідно виконувати. В іншому випадку, в країні так і не відбудуться якісні трансформації, власне, те, що всі ми сьогодні і спостерігаємо. Першочергове завдання – відновити колишні обсяги торгівлі на традиційних ринках, що дозволить Україні вийти на рівень економічного розвитку 2013 року. Вагомою складовою стратегії нашого економічного зростання має стати поглиблення зовнішньоекономічних зав'язків з Росією. Необхідно використовувати реальні перспективи розширення нових і старих, традиційних для української економіки, ринків збуту продукції в країнах СНД і Балтії, розвитку з ними вільної торгівлі на основі укладання двосторонніх угод.

По-третє, потрібна принципово нова фіскальна політика, яка сприятиме розвитку інвестиційного потенціалу країни. Створення вільних економічних зон, територій пріоритетного і випереджачого розвитку, а також введення особливого режиму інвестиційної діяльності – комплекс заходів, спрямований на залучення інвестицій під загальнонаціональні інноваційні проекти і програми. В результаті, країна отримає ресурсну базу для інноваційно-технологічної модернізації та переходу до нового технологічного укладу.

За цих умов Києву варто було б брати приклад як мінімум зі Сполучених Штатів. Адже саме податкова реформа нинішнього президента Дональда Трампа, а також комплекс заходів щодо захисту національних інтересів забезпечили в США історичний мінімум по рівню безробіття. Тут варто виокремити і введення додаткових мит на імпорт сталі, алюмінію, автомобілів та ін. В результаті, на сьогодні безробіття в США знаходиться на рекордно низькому рівні, тільки за останній рік було створено понад 2,4 мільйони робочих місць. Фондовий ринок – на рекордно високому рівні. Країна істотно додає у високотехнологічних секторах економіки. Чого не скажеш про нинішню Україну. Економіка США в IV кварталі 2017 року зросла на 2,6%, а за оцінками МВФ саме податкова реформа в США стала головним драйвером економічного розвитку країни і всього світу.

По-четверте, на сучасному етапі економічного розвитку для України важливо зберегти статус транзитної держави, територією якої транспортуються в країни Європи нафта, газ і інші товари з Росії та країн Азії. Використовуючи вигідне геополітичне становище, слід використовувати існуючі та вести пошук нових можливостей надання послуг на експорт (трубопроводи, залізничний і автомобільний транспорт, торговельний флот та інше). Стратеґічною метою для України має стати участь у проєкті Великого шовково шляху «Один пояс, один шлях».

По-п'яте, зовнішньоекономічна політика України повинна бути орієнтована на досягнення пріоритетів імпортозаміщення, тобто поступового скорочення обсягів непродуктивного і некритичного імпорту. Це стосується окремих видів продовольства, зокрема м'яса і м'ясних виробів, овочів, продукції легкої промисловості, електротехнічних пристроїв. З метою збалансування основних товарних груп українського експорту для збільшення обсягу продукції з високою часткою доданої вартості необхідно підняти експортні мита на вивіз рудного і нерудної сировини, залізрудного концентрату, необробленої деревини і т.п. Паралельно, з метою підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних виробників, необхідно законодавчо закріпити податкові стимули та преференції, спрямовані на активізацію процесів інноваційно-технологічної модернізації.

По-шосте, принципова позиція щодо відновлення економіки на новій технологічній основі полягає в необхідності державного патронату розвитку

високотехнологічного сектору машинобудівного комплексу, який має коопераційні зв'язки з країнами СНД. Кооперація українських та російських підприємств дозволить випускати продукцію з найсучаснішими техніко–експлуатаційними характеристиками і конкурувати з виробниками аналогічної продукції з США, Західної Європи і Південно–Східної Азії. Натомість, інституційним базисом зовнішньоекономічної політики України повинні стати прагматизм і захист національних інтересів.

По–сьоме, Україні необхідно використовувати провідний світовий досвід зі створення вільних економічних зон. Слід не забувати і вітчизняний досвід економічного розвитку до 2004 року, а саме повернути в законодавчу базу норми про території пріоритетного розвитку і особливому режимі інвестиційної детальності. Це все в короткостроковій перспективі призведе до збільшення фінансування НДДКР, структурування і переорієнтації країни в інноваційну модель розвитку, розвитку інтелектуального потенціалу та формування економіки знань.

Список використаних джерел

1. Колтунович О.С. Інституційні передумови інноваційно–технологічної модернізації в країнах ЄС та ЄАЕС / О.С. Колтунович // Інноваційна економіка, науково–виробничий журнал. – 2016. – №9. – С. 19–22.
2. Статистична інформація Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Доповіді Центру інтеграційних досліджень «Євразійського банку розвитку» України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eabr.org/analytics/integration-research/cii-reports/>
4. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця та ін.; НАН України. – К., 2015. – 336 с.
5. Колтунович О.С. Інноваційно–технологічна модернізація як ключовий фактор формування нового технологічного укладу в економічному розвитку / О.С. Колтунович // Соціально–економічні проблеми сучасного періоду України, збірник наукових праць. – 2016. – №5. – С. 65–68.
6. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu>
7. Глазьев С.Ю., Ткачук С.П. Перспективы развития евразийской экономической интеграции: от ТС –

ЕЭП к ЕЭС (концептуальный аспект) // Российский экономический журнал. – 2013. – №1. – С. 3–12.

References

1. Koltunovych O.S. Instytutsiini peredumovy innovatsiino–tekhnologichnoi modernizatsii v krainakh YeS ta YeAES / O.S. Koltunovych // Innovatsiina ekonomika, naukovovyrobnychi zhurnal. – 2016. – №9. – С. 19–22.
2. Statystychna informatsiia Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Dopovidi Tsentru intehratsiinykh doslidzhen «levraziiskoho banku rozvytku» Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://eabr.org/analytics/integration-research/cii-reports/>
4. Innovatsiina Ukraina 2020: natsionalna dopovid / za zah. red. V.M. Heitsia ta in.; NAN Ukrainy. – K., 2015. – 336 s.
5. Koltunovych O.S. Innovatsiino–tekhnologichna modernizatsiia yak kliuchovyi faktor formuvannia novoho tekhnologichnogo ukladu v ekonomichnomu rozvytku / O.S. Koltunovych // Sotsialno–ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy, zbirnyk naukovykh prats. – 2016. – №5. – S. 65–68.
6. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu>
7. Hlazev S.U., Tkachuk S.P. Perspektivy razvytiya evraziyskoi ekonomicheskoi intehratsyi: ot TS – EEP k EAES (kontseptualnyi aspekt) // Rossyiskiy ekonomicheskyy zhurnal. – 2013. – № 1. – S. 3–12.

Дані про автора

Колтунович Олександр Сергійович,

кандидат економічних наук, Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», м.Київ

Данные об авторе

Колтунович Александр Сергеевич,

кандидат экономического наук, Государственное учреждение «Институт экономики природопользования и устойчивого развития Национальной академии наук Украины», г. Киев

Data about the author

Oleksandr Koltunovych,

Ph.D. in Economics, Public Institution «Institute of Environmental Economics and Sustainable Development of the National Academy of Sciences of Ukraine», Kyiv